

สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้

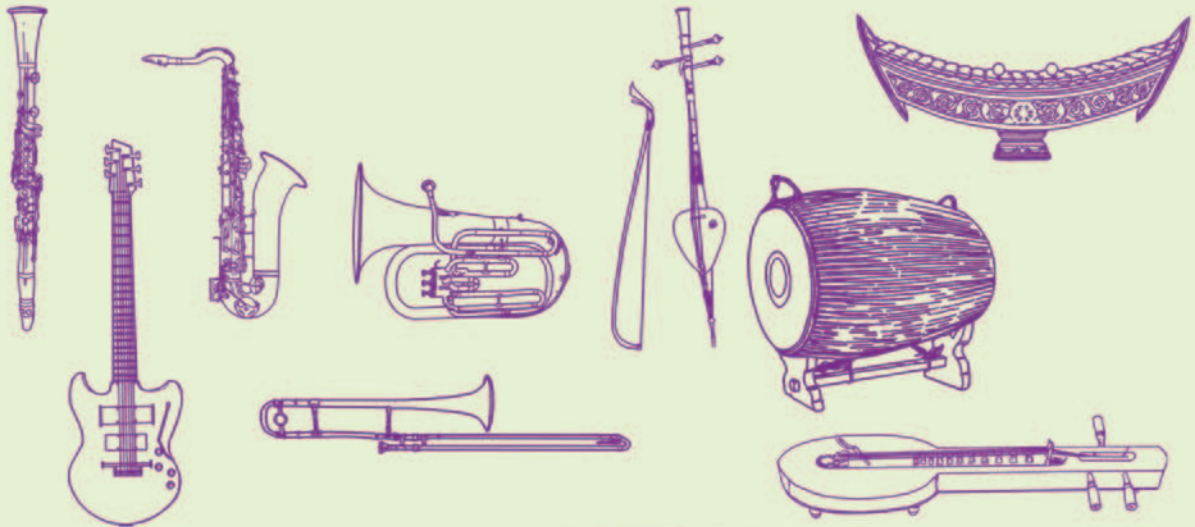
หมวดวิชา

พัฒนาทักษะชีวิต 2

เล่มที่ 2

รหัส พศ 30 (LA 30)

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สถาบันการศึกษาทางไกล

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ

1. สมรรถภาพของผู้เรียน

เมื่อเรียนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว นักศึกษาควรมีสมรรถภาพ ดังนี้

1.1 สร้าง นำเสนอหรือแสดงผลงานศิลปะ โดยเลือกใช้การผสมผสานของทัศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี องค์ประกอบนาฏศิลป์ และทักษะทางเทคนิค ให้ได้ผลตามที่ต้องการประเมินผลงานของตนเองและอธิบายให้ผู้อื่นรับรู้ได้

1.2 วิเคราะห์ เทคนิคการจัด ทัศนธาตุ องค์ประกอบดนตรี นาฏศิลป์ ที่มีผลต่อการสื่อความคิด ความรู้สึก และผลกระทบต่องานศิลปะสาขาต่างๆ และอธิบายหลักและความงามของศิลปะในการสร้างงานศิลปะได้

1.3 วิเคราะห์งานศิลปะสาขาต่างๆ โดยวิธีการเปรียบเทียบความแตกต่างของงานศิลปะจากกาลเวลา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อธิบายเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่องานศิลปะได้

1.4 นำความรู้ทางศิลปะที่ตนถนัดและสนใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้หมวดวิชานั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 เห็นคุณค่าของการสร้างสรรค์งานศิลปะ รับผิดชอบและมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานศิลปะร่วมกับผู้อื่น

1.6 เห็นคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รัก ห่วงแทน ภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล การสืบทอดงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย

2. สาระ

สาระหมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 2 ประกอบด้วย

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

สาระที่ 2 ดนตรี

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

สมุดบันทึกกิจกรรม
ประกอบชุดการเรียนรู้ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
หมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 2 เล่มที่ 2 (LA 30) พศ 30

○ ดนตรี

สถาบันการศึกษาทางไกล
สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

สมุดบันทึกกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบชุดการเรียนรู้ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมวดวิชา พัฒนาทักษะชีวิต 2 เล่มนี้ เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้ในเรื่องดนตรี เพื่อให้นักศึกษาได้ทบทวนความรู้ ความเข้าใจ และฝึกทักษะประสบการณ์ที่จำเป็นในการศึกษาหมวดวิชาพัฒนาทักษะชีวิต 2 กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องประกอบด้วย

1. กิจกรรมประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีแนวเฉลย คำตอบเพื่อให้ นักศึกษาได้ตรวจสอบด้วยตนเองในการศึกษาจากชุดการเรียนรู้ทางไกล
2. กิจกรรมประเมินผลการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต
3. กิจกรรมร่วมคิด ร่วมสนทนากับผู้อื่น
4. กิจกรรมที่ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้ ผู้รู้ หรือสื่อเสริมอื่นๆ ที่ได้ แนะนำไว้

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ถ้านักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้จากชุดการ เรียนทางไกลตามคำแนะนำ และทำกิจกรรมอย่างสมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว จะทำให้นักศึกษาประสบความสำเร็จ ในการศึกษาตามประสงค์ได้ หากนักศึกษาพบว่าชุดการเรียนรู้ทางไกลชุดนี้มีข้อบกพร่อง หรือมีข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์โปรดแจ้งไปยังสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนา และปรับปรุงสื่อชุดการเรียนรู้ต่อไป

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
แบบทดสอบตนเองก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ	1
สาระการเรียนรู้ที่ 2 ดนตรี ประกอบด้วย	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักการดนตรี	4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ดนตรีไทย	10
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ดนตรีสากล	20
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติดนตรี	26
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การแสดงพื้นเมือง	30
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ดนตรีไทยกับวิถีชีวิตแบบไทย	34
เฉลย	40
แบบทดสอบตนเองหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ	67
เฉลยแบบทดสอบตนเองก่อนเรียน-หลังเรียน	70

แบบทดสอบตนเองก่อนเรียน

แบบทดสอบตนเองก่อนเรียน

คำสั่ง ให้กาเครื่องหมาย X ทับอักษรหน้าข้อที่เห็นว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

1. ระนาดทุ้ม ประดิษฐ์ขึ้นในสมัยรัชกาลใด
  - ก. รัชกาลที่ 1
  - ข. รัชกาลที่ 2
  - ค. รัชกาลที่ 3
  - ง. รัชกาลที่ 4
2. การร้องเคล้า หมายถึงอะไร
  - ก. การร้องประสานเสียง
  - ข. การร้องส่ง
  - ค. การร้องที่คนร้องไป ร้องไปพร้อม ๆ กับการบรรเลงดนตรี
  - ง. การขับร้องในเพลงเดียวกัน ทั้งทางร้องและทางทำนองเพลง ดนตรีจะดำเนินไปคนละอย่าง
3. วงดนตรีชนิดใดที่เรียกว่า “วงปี่พาทย์เครื่องเบา”
  - ก. วงปี่พาทย์ดีกดำบรรพ์
  - ข. วงปี่พาทย์ไม้แข็ง
  - ค. วงปี่พาทย์ไม้นวม
  - ง. วงปี่พาทย์ชาตรี
4. วงปี่พาทย์ชนิดใดที่ใช้เฉพาะในงานศพ
  - ก. วงปี่พาทย์นางหงส์
  - ข. วงปี่พาทย์ไม้แข็ง
  - ค. วงปี่พาทย์ชาตรี
  - ง. วงปี่พาทย์ไม้นวม
5. เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงสุดสำหรับดนตรีไทยคือข้อใด
  - ก. เพลงตระเข็ญ
  - ข. เพลงสาธุการ
  - ค. เพลงองค์พระพิราพ
  - ง. เพลงตระเทวาประสิทธิ์
6. ข้อใดไม่ใช่จุดมุ่งหมายของการบรรเลงเพลงโหมโรงการแสดง
  - ก. เพื่อบูชาครูดนตรี - โขน - ละคร
  - ข. เป็นการอุ่นเครื่องนักดนตรีให้มีความพร้อม
  - ค. ประกาศให้ทราบว่าจะมีการแสดงเพื่อให้ประชาชนเตรียมตัว
  - ง. เพื่อประลอง/ประชันฝีมือระหว่างนักดนตรีด้วยกัน
7. ข้อใดไม่ใช่หลักในการขับร้องเพลงไทย
  - ก. ร้องไปพร้อมกับเคาะเท้าไปพร้อม ๆ กัน เพื่อกำกับจังหวะ
  - ข. มีการเอื้อนเสียงออกไปตามทำนอง และจังหวะเพลง
  - ค. มีการผ่อนลมหายใจ เพื่อให้มีความสัมพันธ์กับคำ
  - ง. มีมารยาทในการขับร้อง นั่งพับเพียบ และวางสีหน้าให้เป็นปกติ
8. ดนตรีในข้อใดถือว่าเป็นเครื่องดนตรีหลักของวงออร์เคสตรา
  - ก. วิโอล่า
  - ข. เซลโล
  - ค. ดับเบิลเบส
  - ง. ไวโอลิน
9. ข้อใดคือความหมายของ Trio
  - ก. มีผู้เล่นในวงนี้ 3 คน
  - ข. มีผู้เล่นในวงนี้ 4 คน
  - ค. มีผู้เล่นในวงนี้ 5 คน
  - ง. มีผู้เล่นในวงนี้ 6 คน

10. เครื่องดนตรีชนิดใดมีรูปร่างคล้ายพิณ
- ลูท
  - ฮาร์ป
  - ไลท์
  - เปียโน
11. เครื่องดนตรีชนิดใดที่ไม่ใช่เครื่องดนตรีประเภทเป่า
- ทูบา
  - ทรัมเป็ต
  - เรคอร์ดเดอร์
  - ระฆังราว
12. การจัดวงออร์เคสตรา เครื่องดนตรีกลุ่มใดที่มีจำนวนมากที่สุดในวง
- เครื่องเป่า
  - เครื่องประกอบจังหวะ
  - เครื่องสาย
  - เครื่องลิ่มไม้
13. ส่วนใดที่ทำให้เกิดเสียงระดับกลาง
- โพรงกระโหลกศีรษะ
  - โพรงปาก
  - โพรงหน้าอก
  - คอ
14. เพลง Chant เกิดขึ้นสมัยใด
- สมัยกลาง
  - สมัยเรเนสซองส์
  - สมัยบาโรค
  - สมัยคลาสสิก
15. ผู้วิเศษน้อยหมายถึงใคร
- โมสาร์ท
  - บีโธเฟน
  - ไซคอฟสกี
  - บาค
16. ละครติกดำบรรพ์พัฒนามาจากละครใด
- ละครโอเปรา
  - ละครร้อง
  - ละครนอก
  - ละครโน
17. เพลงราตรีประดับดาว เป็นพระราชนิพนธ์ของรัชกาลใด
- สมัยรัชกาลที่ 2
  - สมัยรัชกาลที่ 5
  - สมัยรัชกาลที่ 6
  - สมัยรัชกาลที่ 7
18. ลักษณะของวงซิมโฟนีคือข้อใด
- ผู้สีซอดัง 1 คน พราหมณ์ผู้ขับลำนำ 1 คน และผู้ไวโอลินแทะวี อีก 1 คน
  - ผู้สีซอสามสาย 1 คน พราหมณ์ผู้ขับลำนำ 1 คน และผู้ขับร้อง 1 คน
  - ผู้สีซอสามสาย 1 คน พราหมณ์ผู้ขับลำนำ 1 คน และผู้ไวโอลินแทะวี 1 คน
  - ผู้สีซอดัง 1 คน พราหมณ์ผู้ขับลำนำ 1 คน ผู้ขับร้อง 1 คน
19. ข้อใดไม่ใช่เป็นการแสดงพื้นเมืองภาคเหนือ
- ฟ้อนเทียน
  - เรือมอันเร
  - ฟ้อนลาวแพน
  - ฟ้อนสาวไหม
20. ข้อใดไม่ใช่เพลงไทยที่ใช้แสดงเพื่อความบันเทิง
- เพลงตับลาวเจริญศรี
  - เพลงราตรีประดับดาว
  - เพลงมอญอ้อยอิ่ง
  - เพลงเขมรพวง (เถา)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักการดนตรี

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักการดนตรี

ตอนที่ 1 ระบบเสียง

1. ระบบเสียงไทยมีลักษณะเป็นอย่างไร

---

2. คำว่า “ทาง” กับ “บันไดเสียง” มีความหมายต่างกันหรือไม่ อย่างไร

---

3. ทางในดนตรีไทย มีกี่ทาง อะไรบ้าง

---

4. ขลุ่ยเพียงออเป่าทางใดได้สะดวกที่สุด

---

5. เสียงตัน (Tonic) หมายถึงอะไร

---

6. เหตุใดดนตรีไทยจึงต้องมีหลายทาง

ตอนที่ 2 จังหวะ

1. จังหวะหมายถึงอะไร

---

2. อัตราจังหวะสามชั้น สองชั้น ชั้นเดียว ต่างกันอย่างไร

---

3. จังหวะกับความช้า-เร็ว ของบทเพลงมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

---

4. หน้าทับ หมายถึงอะไร

---

5. หน้าทับปรบไ้กับหน้าทับสองไม้ต่างกันอย่างไร

ตอนที่ 3 ทำนองเพลง

1. ทำนองเพลง หมายถึงอะไร

---

2. จงอธิบายถึงทำนองเพลงทางร้องและทำนองเพลงทางบรรเลง

---

3. ลูกตก หมายถึงอะไร

---

4. ระดับเสียง คืออะไร และระดับเสียงดนตรีไทยมีกี่เสียงอะไรบ้าง

---

5. จังหวะของทำนอง (Melodic Pattern) คืออะไร

ตอนที่ 4 การประสานเสียง

1. การประสานเสียงเกิดจากอะไร จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างเพลงที่มีการประสานเสียงที่เคยได้ยิน

---

2. จงอธิบายถึงความแตกต่างของการร้องคลอ ร้องเค้ล้าและร้องลำลอง

---

3. การประสานเสียงระหว่างเสียงดนตรี คืออะไร

ตอนที่ 5 ผีพรรณหรือพื้นผิว

1. จงอธิบายถึงความแตกต่างของแนวเสียงที่เกิดขึ้นในแนวตั้งและแนวเสียงที่เกิดขึ้นในแนวนอน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ดนตรีไทย

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ดนตรีไทย

ตอนที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องดนตรีไทย

1. จงนำตัวอักษร (ก, ข, ค หรือ ง) ซึ่งเป็นประเภทของเครื่องดนตรีไปใส่หน้าเครื่องดนตรีให้ถูกต้อง

ก. เครื่องดีด	ข. เครื่องสี	ค. เครื่องตี	ง. เครื่องเป่า
_____ (1) ซึง	_____ (6) สะล้อ		
_____ (2) ซอสามสาย	_____ (7) พิณน้ำเต้า		
_____ (3) โทน	_____ (8) ระนาดเอก		
_____ (4) ตะโพนมอญ	_____ (9) ขลุ่ย		
_____ (5) ปี่	_____ (10) กลองแขก		

2. จงเติมลักษณะที่ถูกต้องของเครื่องดนตรีต่อไปนี้

(1) รำมะนา เป็น _____
 _____
 _____
 _____

(2) ซึง เป็น _____
 _____
 _____
 _____

(3) ซอด้วง เป็น _____
 _____
 _____
 _____

(4) กรับคู่ เป็น _____
 _____
 _____
 _____

(5) ระนาดเอก เป็น _____
 _____
 _____
 _____

(6) ฉิ่ง เป็น _____
_____
_____
_____
_____

(7) ซ้องใหญ่ เป็น _____
_____
_____
_____
_____

(8) ซ้องวงเล็ก เป็น _____
_____
_____
_____
_____

(9) กลองแขก เป็น _____
_____
_____
_____
_____

(10) โทม เป็น _____
_____
_____
_____
_____

ตอนที่ 2 ประเภทของวงดนตรีไทย

1. วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์มีลักษณะเฉพาะอย่างไรบ้าง

---

2. วงปี่พาทย์มอญกับวงปี่พาทย์นางหงส์ ต่างกันอย่างไร

---

3. เหตุใดวงเครื่องสายจึงนิยมกันอย่างกว้างขวาง

---

4. วงมโหรีแบบฉบับต่างกับวงมโหรีในปัจจุบันอย่างไร

---

5. งานมงคลกับงานอวมงคล ใช้วงดนตรีต่างกันอย่างไร

ตอนที่ 3 ประเภทของเพลงไทย

1. จงอธิบายความหมายของเพลงต่าง ๆ ต่อไปนี้

(1) เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง หมายถึง _____

---

(2) เพลงเรือ หมายถึง _____

---

(3) เพลงโหมโรงการแสดง หมายถึง _____

---

(4) เพลงโหมโรงดนตรี หมายถึง _____

---

(5) เพลงตับ หมายถึง _____

---

(6) ตับเพลง หมายถึง _____

---

(7) เพลงเถา หมายถึง _____
_____
_____
_____

(8) ตับเรื่อง หมายถึง _____
_____
_____
_____

(9) เพลงใหญ่ หมายถึง _____
_____
_____
_____

(10) เพลงเกร็ด หมายถึง _____
_____
_____
_____

ตอนที่ 5 การฟังเพลงไทย

1. จงอธิบายถึงหลักในการฟังเพลงไทย

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

ผลงานของใคร

ประวัติความเป็นมา

คุณค่าต่อสังคมไทย

---

4. ดนตรีไทยเดิมและเพลงไทยเดิมแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และมีคุณค่าต่อสังคมไทยในด้านใดบ้าง
อย่างไร

---

5. การฟังดนตรีและเพลงไทยเดิมมีประโยชน์ต่อสุขภาพจิตของผู้ฟังและส่งผลต่อร่างกายอย่างไร

---

6. ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นถึงเพลงไทยในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร เพราะเหตุใดจึงเป็นที่นิยมของเยาวชนไทย
และสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ดนตรีสากล

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ดนตรีสากล

ตอนที่ 1 ประเภทของเครื่องดนตรีสากล

1. จงเติมคำลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

- ก. จังหวะ หมายถึง _____
- ข. ทำนองเพลง หมายถึง _____
- ค. ความเข้มของเสียง หมายถึง _____
- ง. เครื่องดนตรีของตระกูลไวโอลิน มีทั้งหมด _____ ชนิด คือ _____
- จ. เบนโจ เป็นเครื่องดนตรีประเภท _____ นิยมเล่นในวงดนตรี _____
- ช. เครื่องลมไม้เกิดเสียงโดย _____
- ซ. เครื่องดนตรีที่แพร่หลายมากที่สุดในเครื่องดนตรีลมไม้คือ _____
- ฅ. เครื่องลมทองเหลืองมักทำด้วย _____
เกิดจาก _____
- ญ. ทรัมเป็ต เป็นเครื่องดนตรีประเภท _____
- ฒ. เปียโน เป็นเครื่องดนตรีประเภท _____

2. จงนำตัวอักษรด้านซ้ายมือมาใส่ในช่องว่างด้านขวามือที่มีความสัมพันธ์กัน

ก. ระฆังราว	___ 1. รูปร่างคล้ายพิณ
ข. กลองเล็ก	___ 2. ประกอบด้วยโลหะคล้ายท่อน้ำ แขนวนเรียงลำดับ
ค. แอคคอร์ดเตียน	___ 3. ดนตรีประเภทลิ้ม เสียงเกิดจากลิ้น
ง. แซกโซโฟน	___ 4. รูปร่างคล้ายเปลือกหอยสองอันประกบกัน
จ. ฟลูท	___ 5. ลำตัวทำด้วยโลหะคล้ายเครื่องทองเหลืองปากลำโพงโค้งยื่นขึ้น
ฉ. ฮาร์ป	___ 6. รูปร่างกรวย มีรู 6 รู
ช. กรับสเปน	___ 7. มี 2 หน้า ขึงตัวหนังกลอง
ซ. รำมะนา (แทมบูรีน Tambourine)	___ 8. รอบ ๆ จะมีกระพรวนที่เรียกว่า “Jingles”
ฅ. โอโบ	___ 9. มีท่อกลวง เป่าลมผ่านส่วนปาก
ญ. ออร์แกน	___ 10. ใช้แขนไว้ระหว่างไหล่ทั้ง 2 ข้าง คล้ายเครื่องคีย์บอร์ด

3. ให้นักศึกษาเลือกเครื่องดนตรีสากลที่ตนเองประทับใจมากที่สุด มา 3 ชนิด โดยให้หารูป พร้อมคำอธิบายถึงลักษณะของเครื่องดนตรีชนิดนั้น

3.1

ลักษณะเครื่องดนตรี _____

_____

_____

3.2

ลักษณะเครื่องดนตรี _____

_____

_____

3.3

ลักษณะเครื่องดนตรี _____

_____

_____

ตอนที่ 2 ประเภทของดนตรีสากล

จงอธิบายถึงลักษณะของวงดนตรีประเภทต่าง ๆ โดยสรุป

ก. วงออร์เคสตรา

ข. วงแจ๊มเบอร์

ค. วงคอมโบ

ง. วงสตริงคอมโบ

ตอนที่ 3 การฟังดนตรีสากล

1. จงอธิบายถึงประเภทของการฟัง

---

2. จงอธิบายถึงขอบเขตของการฟังดนตรี

---

3. จงบอกเหตุผลว่า เพราะเหตุใดจึงต้องมีมารยาทการชมการแสดงดนตรี

---

4. มารยาทของการชมการแสดงดนตรีมีกี่ข้อ และมีอะไรบ้าง

---

5. นักศึกษาคิดว่า การฟังการบรรเลง หรือการชมการแสดงดนตรีสากลจะเกิดประโยชน์ต่อท่านอย่างไร

---

6. นักศึกษาชอบฟังดนตรีสากลและเพลงสากลบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด

---

7. ให้นักศึกษาออกชื่อเพลงสากลที่นักศึกษาชื่นชอบมา 1 เพลง พร้อมทั้งบอกชื่อผู้แต่ง เนื้อเพลง รูปแบบดนตรี จังหวะเพลง และการสื่ออารมณ์ของเพลง

---

8. นักศึกษาคิดว่าดนตรีและเพลงสากลมีลักษณะเด่นและมีเสน่ห์ในด้านรูปแบบดนตรีและแนวเพลงอย่างไร

---

9. ดนตรีสากลและเพลงสากลมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อสังคมโลกในด้านใดบ้างอย่างไร

---

10. นักศึกษาคิดว่าในอนาคตดนตรีสากลและเพลงสากลจะมีการพัฒนาต่อไปอย่างไร

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติดนตรี

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติดนตรี

ตอนที่ 1 ประวัติดนตรีไทย

1. จงอธิบายถึงวิวัฒนาการของการประสมวงดนตรีไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1-3

---

2. เพลงทยอย เกิดขึ้นในสมัยใด และมีรูปแบบอย่างไร

---

3. จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างรูปแบบของวงอังกะลุงมาพอสังเขป

---

4. นักเรียนชื่นชอบศิลปินไทยทางด้านดนตรีท่านใดบ้าง และชื่นชอบเพราะอะไร

---

5. ให้นักศึกษายกตัวอย่างผลงานของศิลปินไทยทางด้านดนตรีที่นักเรียนชอบจากข้อ 4

---

6. นักศึกษาคิดว่าการสร้างผลงานของศิลปินไทยทางด้านดนตรีนั้น เกิดขึ้นได้อย่างไร และมีคุณค่าอย่างไร

---

7. ให้นักศึกษาอภิปรายประโยชน์จากการสร้างผลงานทางดนตรี

---

8. นักศึกษาคิดว่าเพราะเหตุใดผลงานเพลงของนักดนตรีไทยที่สร้างขึ้นในอดีตบางเพลง ยังคงเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงมากจนถึงปัจจุบัน

---

9. นักศึกษาคิดว่าการสร้างผลงานเพลงนี้มีคุณภาพนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร และต้องใช้องค์ประกอบในด้านใดบ้าง อย่างไร

---

10. นักศึกษาคิดว่าจะมีแนวทางส่งเสริมการสร้างผลงานทางดนตรีไทยให้มากขึ้นได้อย่างไร

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การแสดงพื้นเมือง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ดนตรีไทยกับวิถีชีวิตแบบไทย

3. จงอธิบายถึงหลักในการฟังการประชันวงดนตรี

---

4. จงเลือกหัวข้อด้านซ้ายมือ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับด้านขวามือ

ก. ละครชาตรี	_____ 1. โหมโรงเสภา
ข. ละครตีกต๋ำบรรพ์	_____ 2. ตับวิวาท์พระสมุทร
ค. เพลงลา	_____ 3. วงปี่พาทย์ชาตรี
ง. วงปี่พาทย์นางหงส์	_____ 4. หุ่น
จ. เพลงเขมรไล่ควาย	_____ 5. ดอกเอ๋ย เจ้าดอกสวาท หัวใจจะขาดเสียแล้วเอ๋ย
ฉ. เพลงตับ	_____ 6. เพลงเกร็ด
ช. เพลงเถา	_____ 7. วงปี่พาทย์ตีกต๋ำบรรพ์
ซ. เพลงโหมโรง	_____ 8. เพลงราตรีประดับดาว (เถา)
ฅ. ละครโน	_____ 9. ผู้แสดงเป็นหญิงล้วน
ญ. เพลงร่ายนอกกับเพลงสังขาร	_____ 10. ใช้บรรเลงในงานศพ

5. ให้นักเรียนสังเกตภาพ และตอบคำถามข้อ 5.1 - 5.6

ที่มาของภาพ : คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะดนตรี ม.4, 2546

5.1 ภาพนี้มีเครื่องดนตรีไทยอะไรบ้าง

5.2 เครื่องดนตรีแต่ละชนิดทำหน้าที่ใดบ้าง

5.3 ในภาพเป็นการบรรเลงดนตรีของวงดนตรีไทยประเภทใด

5.4 วงดนตรีไทยวงนี้ น่าจะเกิดขึ้นในสมัยใด

5.5 การบรรเลงดนตรีไทยวงนี้ ส่วนใหญ่ใช้บรรเลงในโอกาสใด

5.6 วงดนตรีไทยวงนี้ ส่วนใหญ่บรรเลงเพลงแบบใด เพราะอะไร

---

6. นักเรียนคิดว่าดนตรีไทยมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนไทยอย่างไร จงเขียนอธิบาย

---

7. นักเรียนคิดว่าดนตรีไทยในปัจจุบันมีความก้าวหน้า และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบันหรือไม่อย่างไร

---

8. ให้นักเรียนคาดการณ์ว่าดนตรีไทยในอนาคตน่าจะมีการพัฒนาไปในทิศทางใด อย่างไร

---

9. ทำอย่างไรประชาชนจึงจะนิยมฟังดนตรีไทยมากขึ้น

ឆេប

เฉลย
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักการดนตรี

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักการดนตรี

ตอนที่ 1 ระบบเสียง

1. ระบบเสียงไทยมีลักษณะเป็นอย่างไร

ระบบเสียงของดนตรีไทย เป็นลักษณะคู่ 8 (Octave) แบ่งเป็น 7 เสียง เหมือนกับบันไดเสียงส่วนใหญ่ ระยะห่างของเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่งจะแบ่งเป็นระยะห่างเท่ากัน

2. คำว่า “ทาง” กับ “บันไดเสียง” มีความหมายต่างกันหรือไม่ อย่างไร

มีความหมายเหมือนกัน คำว่าบันไดเสียง ไทยไม่เรียกว่า “บันไดเสียง” มักจะเรียกว่า “ทาง”

คำว่า “บันไดเสียง” ของดนตรีตะวันตก เป็นชื่อของบันไดเสียง แล้วตามด้วยชื่อชนิดของบันไดเสียง เช่น

A Major A Minor C Major เป็นต้น

แต่บันไดเสียงของดนตรีไทย หมายถึง ระดับเสียงสูง-ต่ำ หรือเรียกว่าทาง

3. ทางในดนตรีไทย มีกี่ทาง อะไรบ้าง

มี 7 ทาง คือ

1) ทางเพียงออล่างหรือทางในลด

2) ทางใน

3) ทางกลาง

4) ทางเพียงออบนหรือทางนอกต่ำ

5) ทางกรวด

6) ทางกลางแคบ

7) ทางชวา

4. ขลุ่ยเพียงออเป่าทางใดได้สะดวกที่สุด

ขลุ่ยเพียงออเป่าทางเพียงออบนสะดวกที่สุด ซึ่งนิยมใช้บรรเลงกับวงมโหรีหรือวงเครื่องสาย

5. เสียงตัน (Tonic) หมายถึงอะไร

หมายถึง การขึ้นเสียง ของเครื่องดนตรีในแต่ละชนิด

6. เหตุใดดนตรีไทยจึงต้องมีหลายทาง

เพราะเครื่องดนตรีไทยสามารถผลิตเสียงดนตรีได้น้อยหรือ มีช่วงเสียงแคบกว่าดนตรีตะวันตก ดังนั้นจึงต้องมีหลายทางเพื่อเลือกใช้ให้เหมาะกับดนตรีที่ใช้บรรเลง

ตอนที่ 2 จังหวะ

1. จังหวะหมายถึงอะไร

หมายถึง ความสั้น-ยาวของเสียงดนตรี ซึ่งทำให้เกิดการเคลื่อนไหวในดนตรี

2. อัตราจังหวะสามชั้น สองชั้น ชั้นเดียว ต่างกันอย่างไร

อัตราจังหวะสามชั้น เป็นอัตราความช้าของบทเพลง ในแต่ละเพลง แต่ละท่อน โดยจังหวะ “ฉิ่ง” จะยกที่ห้อง 2 และ 6 จังหวะ “ฉับ” จะตกที่ห้อง 4 และ 8

อัตราจังหวะสองชั้น เป็นอัตราความเร็วของเพลง ในแต่ละเพลง แต่ละท่อน โดยจังหวะ “ฉิ่ง” จะยกที่ห้อง 1,3,5 และ 7 ส่วนจังหวะ “ฉับ” จะตกที่ห้อง 2,4,6 และ 8

อัตราจังหวะชั้นเดียว เป็นอัตราความเร็วของเพลงในแต่ละเพลง แต่ละท่อน โดยจังหวะ “ฉิ่ง” จะยกที่ห้อง 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 และ 8 ส่วนจังหวะ “ฉับ” จะตกทุกห้อง

3. จังหวะกับความช้า-เร็ว ของบทเพลงมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

มีความสัมพันธ์กัน ความช้า-เร็วของบทเพลง จะกำหนดโดยจังหวะ จังหวะ ฉิ่ง-ฉับ จะดีไปตามความช้า-เร็วของบทเพลง

4. หน้าทับ หมายถึงอะไร

หมายถึง จังหวะของการตีเครื่องหนัง (กลอง) ชนิดต่างๆ เพื่อประกอบบทเพลง โดยเครื่องหนังแต่ละประเภทจะถูกกำหนดให้ตีในโอกาสที่แตกต่างกัน เช่น โทน-รำมะนา ใช้ตีในวงเครื่องสายและวงมโหรี กลองมลายูใช้ตีในวงปี่พาทย์นางหงส์หรือวงบัวลอย กลองแขกใช้ตีในวงปี่พาทย์ เป็นต้น

5. จงอธิบายความแตกต่างของจังหวะหน้าทับปรบไก่อ่และจังหวะหน้าทับสองไม้

จังหวะหน้าทับปรบไก่อ่และจังหวะหน้าทับสองไม้ ถือเป็นหน้าทับหลักที่ใช้บรรเลงประกอบในดนตรีไทย และมีอัตราจังหวะคงที่สม่ำเสมอ

จังหวะหน้าทับปรบไก่อ่ ใช้กับเพลงที่มีลักษณะสำเนียงภาษาต่างๆ เช่น สำเนียงมอญ เขมรและพม่า

ส่วนจังหวะหน้าทับสองไม้ ใช้กับเพลงที่มีลูกล่อลูกขัด และเพลงที่มีสำเนียงลาว

ตอนที่ 3 ทำนองเพลง

1. ทำนองเพลง หมายถึงอะไร

ระดับเสียงดนตรีสูง ๆ ต่ำ ๆ ที่มีความสั้นยาวแตกต่างกันออกไป แล้วนำมาเรียบเรียงเป็นทำนองเพลง

2. จงอธิบายถึงทำนองเพลงทางร้องและทำนองเพลงทางบรรเลง

ทำนองเพลงทางร้อง คือ เพลงที่จะต้องมื่อเนื้อเพลงประกอบเข้ากับทำนองเพลง โดยมีการปรุงแต่งคำให้กลมกลืนเข้ากับทำนองเพลง

ส่วนทำนองเพลงทางบรรเลง คือ เพลงที่เกิดจากการแปรทำนองเพลงฆ้องวงใหญ่

3. ลูกตก หมายถึงอะไร

เสียงสุดท้ายของวรรคเพลง ซึ่งเป็นเสียงที่นักแต่งเพลงจะต้องยึดไว้เป็นหลัก หากจะแปรทำนองก็จะต้องยึดเสียงลูกตกนี้ไว้เสมอ

4. ระดับเสียง คืออะไร และระดับเสียงดนตรีไทยมีกี่เสียงอะไรบ้าง

ระดับเสียง (Pitch) หมายถึง ระดับความสูงต่ำของทำนองเพลงที่เคลื่อนที่ไปจากต้นกำเนิดเสียง เราจะทราบระดับเสียงสูงต่ำได้จะต้องกำหนดชื่อกำกับระดับเสียงไว้ด้วยเสียงดนตรีทั้ง 7 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา ซี

5. จังหวะของทำนอง (Melodic Pattern) คืออะไร

จังหวะของทำนอง (Rhythmic Pattern) คือความสั้นยาวของแต่ละระดับเสียงรวมทั้งความเย็บที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นทำนองเพลงตามจินตนาการของผู้ประพันธ์ รูปแบบจังหวะของทำนองเพลงมีมากมาย ส่วนมากจะสร้างเป็นวลีก่อน แล้วค่อยนำวลีต่างๆ ที่สร้างขึ้นมาเชื่อมต่อกันจนเป็นทำนองเพลงที่บริบูรณ์

ตอนที่ 4 การประสานเสียง

1. การประสานเสียงเกิดจากอะไร จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างเพลงที่มีการประสานเสียงที่เคยได้ยิน

การประสานเสียงเกิดจากการร้องหรือการบรรเลงดนตรีคนละแนวเสียงให้ดังไปพร้อมกัน (ยกตัวอย่างเพลงที่มีการประสานเสียง/ตามความคิดเห็นของนักศึกษา)

2. จงอธิบายถึงความแตกต่างของการร้องคลอ ร้องเคล้าและร้องลำลอง

1. ร้องคลอ คือการร้องไปพร้อมๆ กับการบรรเลง เครื่องดนตรีที่เลียนแบบเสียงร้องในแนวทำนองเดียวกัน

2. ร้องเคล้า คือการร้องไปพร้อมๆ กับการบรรเลงเครื่องดนตรีที่เลียนแบบเสียงร้อง ต่างฝ่ายต่างก็ดำเนิน

แนวทำนองของตนเองไปพร้อมๆ กัน

3. ร้องลำลอง คือการร้องประกอบการบรรเลงดนตรีซึ่งไม่ได้เลียนแบบเสียงร้อง ต่างฝ่ายต่างมีอิสระในการดำเนินให้อยู่ภายในหลักเสียงเดียวกัน

3. การประสานเสียงระหว่างเสียงดนตรี คืออะไร

คือ การเกิดเสียงดังขึ้นพร้อมกัน 2 เสียง เสียงหนึ่งจะต้องถือว่าเป็นเสียงของทำนองหลัก จะเป็นเสียงประสานแนวทำนองหลัก

ตอนที่ 5 ผีวรรณหรือพื้นผิว

1. จงอธิบายถึงความแตกต่างของแนวเสียงที่เกิดขึ้นในแนวตั้งและแนวเสียงที่เกิดขึ้นในแนวนอน

เสียงที่เกิดขึ้นในแนวตั้ง คือ คอร์ดต่างๆ ในดนตรีตะวันตก หรือคู่เสียงต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำให้เสียง

2 เสียง ดังขึ้นพร้อมๆ กัน

ตอนที่ 6 รูปแบบของการบรรเลง

1. ท่อน หมายถึงอะไร มีความสัมพันธ์กับบทเพลงไทยอย่างไร

หมายถึง โครงสร้างของเพลงไทย เพลงไทยเพลงหนึ่งอาจมีท่อนเดียวหรือหลายท่อนได้

2. จงบอกจำนวนท่อนของบทเพลงต่อไปนี้

2.1 เพลงเขมรไทรโยค จำนวน 2 ท่อน

2.2 เพลงลาวเสียงเทียน จำนวน 2 ท่อน

2.3 เพลงแขกมอญบางขุนพรหม จำนวน 2 ท่อน

เฉลย
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ดนตรีไทย

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ดนตรีไทย

ตอนที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเครื่องดนตรีไทย

1. จงนำตัวอักษร (ก, ข, ค หรือ ง) ซึ่งเป็นประเภทของเครื่องดนตรีไปใส่หน้าเครื่องดนตรีให้ถูกต้อง

ก. เครื่องดีด	ข. เครื่องสี	ค. เครื่องตี	ง. เครื่องเป่า
<u> ก </u>	(1) ซึง	<u> ข </u>	(6) สะล้อ
<u> ข </u>	(2) ซอสามสาย	<u> ก </u>	(7) พิณน้ำเต้า
<u> ค </u>	(3) โทณ	<u> ค </u>	(8) ระนาดเอก
<u> ค </u>	(4) ตะโพนมอญ	<u> ง </u>	(9) ขลุ่ย
<u> ง </u>	(5) ปี่	<u> ค </u>	(10) กลองแขก

2. จงเติมลักษณะที่ถูกต้องของเครื่องดนตรีต่อไปนี้

- (1) รำมะนา เป็นเครื่องดนตรีที่มีหุ่นทรงกลม ทำด้วยไม้เนื้อแข็งซึงด้วยหนังหน้าเดียว ตรึงหมุดรอบขอบ รำมะนาใช้ตีด้วยมือบางครั้งก็เรียกว่า “รำมะนามโหรี” ใช้ตีคู่กับโพนมโหรี
- (2) ซึง เป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองตอนเหนือ มี 3-4 สาย เวลาตีใช้แนบหน้าอก
- (3) ซอด้วง เป็นซอเสียงสูงที่พัฒนามาจากเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่เรียกว่า “ด้วง” กระจกลอกซอทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ใช้หนังงูขึ้นหน้าซอ มี 2 สาย ใช้สีด้วยคันชักที่ขึ้นด้วยหางม้า คันชักอยู่ระหว่างสาย เป็นซอที่มีเสียงแหลม
- (4) กรับคู่ เป็นเครื่องดนตรีที่ทำด้วยไม้ไผ่ผ่าซีก 2 อัน ใช้ทางด้านผิวตีกระทบกัน จะพบเห็นอยู่ในวงกลองยาว
- (5) ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรีที่ได้วิวัฒนาการมาช้านาน ตัวลูกระนาดทำด้วยไม้เนื้อแข็ง มี 21-22 ลูก นำมาร้อยเชือกเรียงกัน เรียกว่า “ผืน” ซึงบนรางระนาด ตีด้วยไม้ระนาด 1 คู่
- (6) ฉิ่ง เป็นเครื่องดนตรีที่หล่อด้วยโลหะทองเหลือง 2 ฝา เรียกว่า “1 คู่” ตีกระทบกันมีเสียงดัง “ฉิ่ง” และ “ฉับ”
- (7) ซ้องใหญ่ เป็นเครื่องดนตรีที่หล่อด้วยโลหะทรงกลมไม่กว้างนัก หักขอบลงมาให้ลึกกว่าซ้องโหม่ง นิยมเรียกกันว่า “ฉัตรยาว หรือฉัตรสั้น” ตรงกลางมีปุ่มนูนวางเรียงอยู่ในวงซ้องซึ่งทำด้วยหวาย เรียกว่า “ร้านซ้อง” มี 16 ลูก ไม้ตีทำด้วยหนังหรือไม้ที่ใช้ผ้าพัน
- (8) ซ้องวงเล็ก เป็นเครื่องดนตรีที่หล่อด้วยโลหะเหมือนกับซ้องวงใหญ่ทุกอย่าง แต่มีขนาดเล็กกว่า มี 18 ลูก

- (9) กลองแขก เป็นเครื่องดนตรีที่มีหุ่นกลองทรงกระบอกยาว ตรงส่วนบนป้องกันด้วยหนังสองหน้าโยงสายแรงเสียงซึ่งทำจากหวายผ่าซีก แต่ปัจจุบันใช้หนังแทน หน้าใหญ่เรียกว่า “หน้ารุ่ม” หน้าเล็กเรียกว่า “หน้าต๋าน” ใช้มือตีทั้งสองด้าน
- (10) โทณ เป็นเครื่องดนตรีที่หุ่นทำด้วยดินเผา ขึงด้วยหนังหน้าเดียว โยงสายแรงเสียงด้วยเชือกไหมหรือสายเอ็น บางครั้งเรียกโทณชนิดนี้ว่า “โทนมโหรี” ใช้มือตี

ตอนที่ 2 ประเภทของวงดนตรีไทย

- วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์มีลักษณะเฉพาะอย่างไรบ้าง
เป็นวงดนตรีที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ใช้บรรเลงประกอบการแสดงละครดึกดำบรรพ์ ลักษณะเด่นของวงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์คือ จะใช้เครื่องดนตรีที่มีเสียงทุ้มต่ำทั้งหมด และไม่ตีระนาดต้องใช้ไม้ฉิ่ง
- วงปี่พาทย์มอญ กับวงปี่พาทย์นางหงส์ ต่างกันอย่างไร
วงปี่พาทย์มอญ และวงปี่พาทย์นางหงส์ ใช้แสดงในงานศพเหมือนกัน แต่วงปี่พาทย์มอญใช้ฆ้องวงมอญ ตะโพนมอญและปี่มอญ และมีเปิงมางคอกเข้ามาประกอบ แต่วงปี่พาทย์นางหงส์ ใช้ปี่พาทย์เครื่องคู่ ไม้แข็งกับวงกลองแขกเครื่องใหญ่
- เหตุใดวงเครื่องสายจึงนิยมกันอย่างกว้างขวาง
เนื่องจากเป็นวงดนตรีที่ชาวบ้านนิยมเล่นกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ใช้เล่นในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานทำบุญวันเกิด งานทำบุญบ้าน งานมงคลสมรส เป็นต้น เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงเป็นเครื่องดนตรีเครื่องสายทั้งหมด
- วงมโหรีแบบฉบับต่างกับวงมโหรีในปัจจุบันอย่างไร
แต่เดิมวงมโหรีแบบฉบับ จะใช้บรรเลงขับกล่อมในราชสำนัก และผู้เล่นจะเป็นผู้หญิงทั้งหมด แต่วงมโหรีในปัจจุบัน ผู้เล่นสามารถเป็นผู้ชายได้
- งานมงคลกับงานอวมงคลใช้ดนตรีต่างกันอย่างไร
งานมงคล จะใช้ดนตรีที่ฟังสบาย ๆ ไม่อึกทักครึกโครมมากนัก เช่น วงเครื่องสาย หรือวงมโหรี ส่วนงานอวมงคล จะใช้เครื่องปี่พาทย์ไม้แข็ง เสียงจะดังอึกทักครึกโครม

ตอนที่ 3 ประเภทของเพลงไทย

- จงอธิบายความหมายของเพลงต่าง ๆ ต่อไปนี้
  - เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง หมายถึงเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ประกอบอิริยาบถของโยน-ละครผู้สูงศักดิ์ เช่น พระราม ทศกัณฐ์ เทพยดา ตลอดจนสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นเทพจำลอง และยังใช้บรรเลงประกอบพิธีการต่าง ๆ ด้วย เช่น พิธีไหว้ครู ครอบครูดนตรี โยน-ละคร และใช้เป็นเพลงบรรเลงติดต่อกับเพลงอื่น ๆ เป็นชุด
  - เพลงเรื่อง ใช้เรียกเพลงชุดที่มีหลายเพลงติดต่อกัน มักประกอบด้วยหลายลักษณะในเรื่องเดียวกัน คือ เพลงช้า เพลงสองไม้และเพลงเร่ง
  - เพลงโหมโรงการแสดง หมายถึงการบรรเลงเพลงโหมโรงก่อนที่จะเริ่มมีการแสดงมหรสพ เช่น โยน ละครหน้าไฟ

- (4) เพลงโหมโรงดนตรี หมายถึงเพลงโหมโรงที่ใช้บรรเลงเป็นเพลงเริ่มต้น เมื่อมีการบรรเลงดนตรีทุกประเภท โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ บูชาครูดนตรี ประกาศว่าจะมีการแสดงและเชิญชวนมาชมการแสดงดนตรี อุ้มเครื่องนักดนตรี ตรวจสอบเครื่องดนตรี และการเทียบเสียงเครื่องดนตรี
- (5) เพลงตับ หมายถึงเพลงหลาย ๆ เพลงที่บรรเลงติดต่อกันเป็นชุด โดยปกติจะมีการขับร้องประกอบด้วย เพลงตับมี 2 ชนิด คือ ตับเพลง กับ ตับเรื่อง
- (6) ตับเพลง หมายถึงเพลงตับที่ยึดถือทำนองเพลงเป็นสำคัญ ได้แก่ เพลงหลาย ๆ เพลงที่บรรเลงติดต่อกัน เป็นชุด เพลงเหล่านี้จะต้องบรรเลงในลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ ใช้ทาง (บันไดเสียงเดียวกัน) หรือใช้อัตราจังหวะเดียวกัน
- (7) เพลงเถา หมายถึงรูปแบบเพลงไทยชนิดหนึ่ง ที่ขับร้องและบรรเลงติดต่อกันไปตั้งแต่อัตราจังหวะสามชั้น (ยาวกว่าสองชั้นเท่าตัว) และมักบรรเลงช้า สองชั้น (ซึ่งยาวกว่าชั้นเดียวเท่าตัว) และบรรเลงเร็วขึ้น และชั้นเดียว ที่มักบรรเลงเร็ว อาจจบด้วยลูกหมด หรือจบแบบทอดลงเมื่อจบชั้นเดียว ก็ได้
- (8) ตับเรื่อง หมายถึงเพลงที่ถือเอาเรื่องราวของเนื้อร้องเป็นสำคัญ
- (9) เพลงใหญ่ หมายถึงเพลงที่แต่งขึ้นโดยมีลักษณะพิเศษ ซึ่งแสดงถึงความเก่งของคนแต่ง เช่น มักเป็น เพลงทยอย และมีการดำเนินทำนองด้วยลีลา
- (10) เพลงเกร็ด หมายถึงเพลงในอัตราจังหวะ 3 ชั้นหรือ 2 ชั้น นิยมบรรเลงหรือขับร้องเป็นเพลง ๆ

ตอนที่ 5 การฟังเพลงไทย

1. จงอธิบายถึงหลักในการฟังเพลงไทย
  1. ฟังจังหวะเพลงและเคาะจังหวะ
  2. ฟังการดำเนินทำนอง
  3. พยายามจำเสียงทุกตัวโน้ตให้ละเอียด
  4. ฟังคำสัมผัสของตัวโน้ตหรือคำกลอน
  5. ฟังความหมายของเพลงขับร้อง
  6. ฟังซ้ำหลาย ๆ ครั้ง
  7. เมื่อสามารถฟังรู้เรื่องตลอดทั้งเพลง ต้องฟังอีกครั้ง
2. จงนำตัวอักษรด้านซ้ายมือมาใส่ลงในช่องว่างด้านขวามือ ที่มีความสัมพันธ์กัน

ก. ปี่พาทย์เครื่องเบา	___จ	1. ฝรั่งแดง ฝรั่งเดิม ฝรั่งรำเท้า เป็นต้น
ข. วงบัวลอย	___ฉ	2. บรรเลงประกอบกิริยาโศกเศร้า
ค. วงเครื่องสาย	___ค	3. งานทำบุญวันเกิด งานทำบุญบ้าน
ง. เพลงหน้าพาทย์	___ก	4. ปี่พาทย์ชาตรี
จ. เพลงเรื่อง	___ข	5. ปี่พาทย์ไม้แข็ง
ฉ. เพลงฝรั่งรำเท้า	___ข	6. ปี่ชวา กลองมลายู ฆ้องโหม่ง
ช. ปี่พาทย์เครื่องหนัก	___ง	7. เพลงองค์พระพิราพ
ซ. เพลงสาธุการ	___ช	8. อัญเชิญพระรัตนตรัย

4. ดนตรีไทยเดิมและเพลงไทยเดิมแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และมีคุณค่าต่อสังคมไทยในด้านใดบ้าง
อย่างไร

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

---

5. การฟังดนตรีและเพลงไทยเดิมมีประโยชน์ต่อสุขภาพจิตของผู้ฟังและส่งผลต่อร่างกายอย่างไร

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

---

6. ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นถึงเพลงไทยในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร เพราะเหตุใดจึงเป็นที่นิยมของเยาวชนไทย
และสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

เฉลย
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ดนตรีสากล

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ดนตรีสากล

ตอนที่ 1 ประเภทของเครื่องดนตรีสากล

1. จงเติมคำลงในช่องว่างให้ถูกต้อง
  - ก. จังหวะ หมายถึง เสียงยาว ๆ สั้น ๆ ซึ่งประกอบอยู่ในบทเพลง
  - ข. ทำนองเพลง หมายถึง เสียงดนตรีสูง ๆ ต่ำ ๆ ที่นำมาเรียงต่อเนื่องกันในด้านระดับเสียงและด้านความยาวของเสียง
  - ค. ความเข้มของเสียง หมายถึง ความแตกต่างของเสียงจากค่อยไปจนถึงดัง
  - ง. เครื่องดนตรีของตระกูลไวโอลิน มีทั้งหมด 4 ชนิด คือ ไวโอลิน วิโอลา เซลโล และดับเบิลเบส
  - จ. เบนโจ เป็นเครื่องดนตรีประเภท เครื่องสาย นิยมเล่นในวงดนตรี แจ๊สและป๊อป
  - ช. เครื่องลมไม้เกิดเสียงโดยเป่าลมผ่านช่องแคบ ๆ เข้าไปภายในท่อ
  - ซ. เครื่องดนตรีที่แพร่หลายมากที่สุดในเครื่องดนตรีลมไม้คือคลาริเน็ต
  - ฅ. เครื่องลมทองเหลืองมักทำด้วย โลหะผสมหรือโลหะทองเหลือง เกิดจากการเป่าลมผ่านท่อโลหะ
  - ญ. ทรัมเป็ต เป็นเครื่องดนตรีประเภท เครื่องลมทองเหลือง ใช้บรรยายลักษณะความกล้าหาญ การรบฟุ้งหรือความสง่างามในพิธีต่าง ๆ
  - ฒ. เปียโน เป็นเครื่องดนตรีประเภท เครื่องลิ่มนิ้ว เกิดเสียงโดยการกดคีย์ที่ต้องการ คีย์นั้นจะส่งเราไปที่กลไกต่าง ๆ ภายในเครื่อง ทำให้สายโลหะที่ขึงตึงสั่นสะเทือน

2. จงนำตัวอักษรด้านซ้ายมือมาใส่ในช่องว่างด้านขวามือที่มีความสัมพันธ์กัน

ก. ระฆังราว	จ	1. รูปร่างคล้ายพิณ
ข. กลองเล็ก	ก	2. ประกอบด้วยโลหะคล้ายท่อน้ำ แขนวนเรียงลำดับ
ค. แอคคอร์ดเตียน	ญ	3. ดนตรีประเภทลิ่ม เสียงเกิดจากลิ่ม
ง. แซกโซโฟน	ช	4. รูปร่างคล้ายเปลือกหอยสองอันประกบกัน
จ. ฟลูท	ฅ	5. ลำตัวทำด้วยโลหะคล้ายเครื่องทองเหลือง
ฉ. ฮาร์ป		ปากลำโพงโค้งย่นขึ้น
ช. กรับสเปน	ง	6. รูปทรงกรวย มีรู 6 รู
ซ. รำมะนา (แทมบูรีน Tambourine)	ข	7. มี 2 หน้า ขึงตัวหนังกลอง
ฅ. โอโบ	ซ	8. รอบ ๆ จะมีกระพรวนที่เรียกว่า “Jingles”
ญ. ออร์แกน	จ	9. มีท่อกลวง เป่าลมผ่านส่วนปาก
	ค	10. ใช้แขนไว้ระหว่างไหล่ทั้ง 2 ข้าง คล้ายเครื่องคีย์บอร์ด

3. ให้นักศึกษาเลือกเครื่องดนตรีสากลที่ตนเองประทับใจมากที่สุด มา 3 ชนิด โดยให้หารูป พร้อมคำอธิบายถึงลักษณะของเครื่องดนตรีชนิดนั้น

3.1 (ตามความคิดเห็นของนักศึกษา)

ลักษณะเครื่องดนตรี _____

_____

_____

3.2 (ตามความคิดเห็นของนักศึกษา)

ลักษณะเครื่องดนตรี _____

_____

_____

3.3 (ตามความคิดเห็นของนักศึกษา)

ลักษณะเครื่องดนตรี _____

_____

_____

ตอนที่ 2 ประเภทของดนตรีสากล

จงอธิบายถึงลักษณะของวงดนตรีประเภทต่าง ๆ โดยสรุป

ก. วงออร์เคสตรา

วงออร์เคสตราหรือวงดุริยางค์สากล เป็นวงดนตรีขนาดใหญ่ ใช้เครื่องดนตรีและผู้บรรเลงจำนวนมาก ประกอบด้วยเครื่องดนตรีครบทุกกลุ่ม ขนาดของวงดนตรีมีขนาดเล็ก 40-60 คน ขนาดกลาง 60-80 คน และวงใหญ่ 80-100 คน หรือมากกว่านั้น ขนาดของวงใหญ่หรือเล็กขึ้นกับเครื่องสายเป็นหลัก บทเพลงนี้ใช้บรรเลงเป็นเพลงชั้นสูงและมีหลายประเภท เช่น ซิมโฟนี คอนแชร์โต โอเวอร์เจอร์ เป็นต้น การบรรเลงวงออร์เคสตราจะต้องมีการคัดเลือกเครื่องดนตรี เลือกเพลงที่ดี เลือกนักดนตรีที่มีฝีมือดี ตลอดจนผู้กำกับวงหรือผู้อำนวยการวง (Conductor)

ข. วงแชมเบอร์

ดนตรีแชมเบอร์ (Chamber music) เป็นวงดนตรีที่เกิดขึ้นในสมัยโบราณ สมัยนั้นดนตรีมีไว้สำหรับเจ้านาย เป็นวงดนตรีวงเล็ก บรรเลงเป็นกลุ่ม ตั้งแต่กลุ่มละ 2 คน ไปจนถึง 9 คน ใช้บรรเลงในห้องโถงหรือสถานที่ซึ่งไม่ใหญ่โต บทเพลงที่ใช้บรรเลงต้องประพันธ์ขึ้นสำหรับวงแชมเบอร์นั้นๆ โดยเฉพาะ เครื่องดนตรีอาจเป็นเครื่องดนตรีประเภทเดียวกันหรือต่างประเภทกันก็ได้ ลักษณะสำคัญของดนตรีแบบนี้ก็คือความเด่นชัดของเสียงเครื่องดนตรีในขณะบรรเลง แต่ละแนวเสียงจะใช้นักดนตรีบรรเลงเพียง 1 คนเท่านั้น เครื่องดนตรีมีความสำคัญเท่ากันหมด

ค. วงคอมโบ

คือวงดนตรีขนาดเล็ก ที่เกิดขึ้นหลังจากวงบิ๊กแบนด์เสื่อมความนิยมลง จุดมุ่งหมายของการบรรเลงด้วยวงคอมโบคือ บรรเลงประกอบขับร้องบรรเลงเพื่อการฟังบรรเลงประกอบการเต้นรำและบรรเลงเพื่อประกอบการแสดงต่างๆ

ง. วงสตริงคอมโบ

วงสตริงคอมโบเป็นวงดนตรีที่ได้คลี่คลายมาจากวงชาโดว์ บทเพลงที่บรรเลงส่วนใหญ่ยังคงเป็นเพลงในแนวดนตรีร็อกเหมือนเดิม เครื่องดนตรีที่นำมาใช้การประสมวงประกอบด้วยกีตาร์ไฟฟ้า 2 เครื่อง กีตาร์เบสไฟฟ้า 1 เครื่อง คีย์บอร์ด (เปียโน เปียโนไฟฟ้า ซินธิไซเซอร์) 1 เครื่อง กลองชุด 1 ชุด

ตอนที่ 3 การฟังดนตรีสากล

1. จงอธิบายถึงประเภทของการฟัง

1. ฟังแบบผ่านหู (Passive Listening) เป็นการฟังอย่างไม่ได้ตั้งใจฟัง เป็นการฟังดนตรีขณะที่มีกิจกรรมอื่นร่วมอยู่ด้วย อาจเรียกได้ว่าเป็นการได้ยินเท่านั้น ได้แก่ ดนตรีที่บรรเลงประกอบงานต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานสังสรรค์ ดนตรีประกอบการวิทยุโทรทัศน์ ดนตรีประกอบภาพยนตร์ ดนตรีตามร้านอาหารต่างๆ

2. ฟังด้วยความรู้สึก (Senserous Listening) เป็นระดับเสียงที่มีความตั้งใจมากขึ้น เมื่อฟังแล้วเกิดความรู้สึกชอบในบางสิ่งบางอย่างจากดนตรี เช่น ตีใจในเสียงอันแจ่มใสของฟลูท ความอ่อนหวานของไวโอลิน ความสง่างามของเสียงแตรฮอร์น เป็นต้น

3. ฟังด้วยอารมณ์ (Emotion Listening) การฟังในระดับนี้ผู้ฟังจะมีปฏิกิริยาต่อเสียงดนตรีมากขึ้น เกิดอารมณ์คล้อยตามในขณะที่ฟังหรืออาจกล่าวได้ว่าดนตรีที่ฟังนั้น มีบางอย่างสนองอารมณ์ของตน โดยไม่สนใจในส่วนรายละเอียดเท่าใดนัก

4. ฟังด้วยความซาบซึ้ง (Perceptive Listening) คือการฟังอย่างที่มีพื้นฐานทางดนตรี จนสามารถที่จะวิเคราะห์ดนตรีได้ การจะเป็นผู้ฟังระดับนี้ได้ ผู้ฟังจะต้องมีการสะสมทักษะด้านการฟังพอสมควร มีการศึกษาค้นคว้า และฝึกฝนเป็นขั้นตอน

2. จงอธิบายถึงขอบเขตของการฟังดนตรี

1. ฟังทำนองเพลง
2. ฟังเสียงประสาน
3. ฟังระบบเสียง
4. ฟังจังหวะ
5. ฟังรูปพรรณหรือพื้นผิว
6. ฟังรูปแบบหรือคิตลักษณ์
7. ฟังสีสันทันของเสียง

3. จงบอกเหตุผลว่า เพราะเหตุใดจึงต้องมีมารยาทการชมการแสดงดนตรี

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา) _____

_____

4. มารยาทของการชมการแสดงดนตรีมีกี่ข้อ และมีอะไรบ้าง

1. แต่งกายสุภาพ
2. ไปถึงสถานที่แสดงก่อนเวลา
3. มีสมาธิในการชมการแสดง
4. ปรบมือ
5. งดใช้เครื่องมือสื่อสาร

5. นักศึกษาคิดว่า การฟังการบรรเลง หรือแสดงดนตรีสากลจะเกิดประโยชน์ต่อท่านอย่างไร

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

6. นักศึกษาชอบฟังดนตรีสากลและเพลงสากลบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

7. ให้นักศึกษาบอกชื่อเพลงสากลที่นักศึกษาชื่นชอบมา 1 เพลง พร้อมทั้งบอกชื่อผู้แต่ง เนื้อเพลง รูปแบบดนตรี จังหวะเพลง และการสื่ออารมณ์

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

8. นักศึกษาคิดว่าดนตรีและเพลงสากลมีลักษณะเด่นและมีเสน่ห์ในด้านรูปแบบดนตรีและแนวเพลงอย่างไร

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

9. ดนตรีสากลและเพลงสากลมีประโยชน์และมีคุณค่าต่อสังคมโลกในด้านใดบ้างอย่างไร

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

10. นักศึกษาคิดว่าในอนาคตดนตรีสากลและเพลงสากลจะมีการพัฒนาต่อไปอย่างไร

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

เฉลย
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติดนตรี

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติดนตรี

ตอนที่ 1 ประวัติดนตรีไทย

1. จงอธิบายถึงวิวัฒนาการของการประสมวงดนตรีไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1-3

สมัยรัชกาลที่ 1 (พ.ศ. 2325 - พ.ศ. 2352) มีการเพิ่มกลองทัดเข้าไปในวงปี่พาทย์ จากที่เคยใช้เพียงใบเดียวให้เป็น 2 ใบ คือ มีทั้งเสียงต่ำและเสียงสูง กลองทัดที่เพิ่มเข้าไปนี้ไม่ใช่ของใหม่เพราะมีใช้อยู่แล้ว เพียงแต่ใช้ในโอกาสต่าง ๆ กัน กลองใบย่อมเสียงสูง (ตุ้ม) ปกติจะใช้กับวงปี่พาทย์ประสมด้วยปี่นอก บรรเลงทางนอกเพื่อให้เสียงสูงดังเข้าไปไกล เนื่องจากมักจะบรรเลงนอกอาคารหรือในที่เปิดโล่ง ส่วนกลองใบโตมีเสียงต่ำ (ต้อม) มักประสมในวงปี่พาทย์ที่ใช้ปี่ในบรรเลงทางใน เพราะมีเสียงต่ำกว่า นุ่มนวลกว่า และนิยมบรรเลงภายในอาคาร

สมัยรัชกาลที่ 2 (พ.ศ. 2325 - พ.ศ. 2367) มีมหรสพเกิดขึ้นอย่างหนึ่ง คือ การขับเสภา มีการนำมารับเสภา 2 คู่เข้าประกอบการขับ

สมัยรัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2367 - พ.ศ. 2394) มีการคิดสร้างเครื่องดนตรีขึ้นอีกสองชนิด คือ ระนาดทุ้ม และฆ้องวงเล็ก เพื่อนำมาประสมในวงปี่พาทย์ ทำให้วงปี่พาทย์เครื่องห้าแต่เดิมกลายเป็นวงปี่พาทย์เครื่องคู่

2. เพลงทยอย เกิดขึ้นในสมัยใด และมีรูปแบบอย่างไร

1. มีความสลับซับซ้อน ประกอบด้วย “ทำนองสำคัญ (STATEMENT)” หลายทำนอง และมี “ลูกล้อ ลูกขัด (CANONIC AND SYNCOPATION)” มากกว่าบทเพลงชนิดอื่น ๆ
2. ใช้ทำนองสั้นที่เรียกว่า “ลูกโยน (BRIDGE)” เป็นตัวเชื่อมระหว่างทำนองสำคัญแต่ละทำนอง
3. มีการเปลี่ยน “กลุ่มเสียง (MODE)” บ่อย ๆ หรือเป็นครั้งคราว
4. ใช้หน้าทับสองไม้เป็นเครื่องควบคุมจังหวะ

โครงสร้างของเพลงทยอยแต่ละเพลงไม่เหมือนกัน เพราะแต่ละเพลงมีลักษณะเฉพาะของตนเอง โดยในแต่ละทำนองจะประกอบด้วย ลูกล้อ ลูกขัด และลูกทยอยอีกด้วย

3. จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างรูปแบบของวงอังกะลุงมาพอสังเขป

อังกะลุงเป็นเครื่องดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นผู้คิดประดิษฐ์ขึ้น โดยได้แบบอย่างมาจากอุงกะลุงของชวา หลวงประดิษฐไพเราะนำมาเพิ่มเป็นอันละ 3 กระบอก เวลาบรรเลงถือ 2 มือ คนละ 2 เสียง มีชุดละ 7 เสียง บทเพลงก็นำมาบรรเลง คือ เพลงยะวา ยะวาเร่ง บูเซ็นซอด เป็นต้น

4. นักศึกษาชื่นชอบศิลปไทยทางด้านดนตรีท่านใดบ้าง และชื่นชอบเพราะอะไร

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา) _____
 _____
 _____

- 5. ให้นักศึกษายกตัวอย่างผลงานของศิลปินไทยทางด้านดนตรีที่นักศึกษาชื่นชอบจากข้อ 4 (ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____
- 6. นักศึกษาคิดว่าการสร้างผลงานของศิลปินไทยทางด้านดนตรีนั้น เกิดขึ้นได้อย่างไร และมีคุณค่าอย่างไร (ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____
- 7. ให้นักศึกษาอภิปรายข้อดีจากการสร้างผลงานทางดนตรี (ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____
- 8. นักศึกษาคิดว่าเพราะเหตุใดผลงานเพลงของนักดนตรีไทยที่สร้างขึ้นในสมัยก่อนยังคงเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงมากจนถึงปัจจุบัน (ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____
- 9. นักศึกษาคิดว่าการสร้างผลงานเพลงที่มีคุณภาพนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร และต้องใช้องค์ประกอบในด้านใดบ้าง อย่างไร (ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

10. นักศึกษาคิดว่าจะมีแนวทางส่งเสริมการสร้างผลงานทางดนตรีไทยให้มากขึ้นได้อย่างไร

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

11. ให้นักศึกษา ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “รางวัลศิลปินแห่งชาติ” ด้านดนตรีไทย มา 1 คน โดยให้บอกชื่อ ประวัติชีวิต ผลงาน รวมทั้งรางวัลและเกียรติคุณอื่น ๆ ที่ท่านเคยได้รับ

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

ตอนที่ 2 ประวัติดนตรีสากล

1. จงเปรียบเทียบลักษณะของดนตรีตะวันตกในยุคสมัยโรแมนติกและสมัยศตวรรษที่ 20

ดนตรีในยุคสมัยโรแมนติกถือว่าเป็นยุคทองของดนตรี เพราะว่ามีการแสดงดนตรีอย่างแพร่หลาย และนักดนตรีแต่ละท่านมีสไตล์การเขียนเพลงที่แตกต่างตามความคิดของตนเอง จึงทำให้สามารถถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างเต็มที่ และถือว่าเป็นสมัยชาตินิยมทางดนตรี คีตกวีที่มีชื่อเสียงในสมัยนี้ คือ โชแปง, ไชคอฟสกี, วารานเนอร์ เป็นต้น

สำหรับดนตรีในยุคสมัยศตวรรษที่ 20 ดนตรีในยุคนี้มีความหลากหลายมาก คีตกวีพยายามที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา มีการทดลองการใช้เสียงแบบแปลก ๆ การประสานทำนองเพลงมีทั้งรูปแบบเดิม และรูปแบบใหม่ คีตกวีเริ่มเบื่อบรรยากาศที่คุ้นเคยที่จะต้องแต่งเพลงไปตามกฎเกณฑ์ที่ถูกบังคับ และมีการใช้เครื่องไฟฟ้าประกอบการบรรเลงด้วยคีตกวีที่มีชื่อเสียงในสมัยนี้คือ ชูเบิร์ก

2. ดนตรีในสมัยไหนที่ถือว่าเป็น “ดนตรีบริสุทธิ์” พร้อมให้เหตุผล

“ดนตรีบริสุทธิ์” หมายถึง ดนตรีในสมัยคลาสสิก เนื่องจากเป็นการแต่งเพลงเพื่อการฟังและเน้นความไพเราะของเสียงดนตรีอย่างแท้จริง รวมทั้งลักษณะคีตกวีต้องใช้เวลาสามารถเป็นอย่างมาก มีการใช้กฎเกณฑ์ในการแต่งเพลงอย่างเคร่งครัด ครอบถ้วน

เฉลย
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การแสดงพื้นเมือง

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การแสดงพื้นเมือง

1. จงอธิบายความแตกต่างระหว่างคำว่าเพลงพื้นเมืองและนาฏศิลป์พื้นเมือง

เพลงพื้นเมือง คือ เพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็ประดิษฐ์แบบแผนการร้องเพลงของตนไปตามความนิยม และสำเนียงการพูดที่เพี้ยนแปร่งแตกต่างกัน โดยมีกนิยมร้องกันในช่วงเทศกาลหรืองานที่มีการชุมนุม

ส่วนนาฏศิลป์พื้นเมืองจะมีลักษณะต่างจากเพลงพื้นเมือง คือ จะเน้นที่ลักษณะและลีลาการรำมากกว่าการเล่นเพลง

2. จงยกตัวอย่างรูปภาพพร้อมรายละเอียดของเพลงพื้นเมืองหรือนาฏศิลป์พื้นเมืองที่นักศึกษาประทับใจมา 1 อย่าง (ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

3. นักศึกษาคิดว่าการแสดงพื้นเมืองมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร (ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

4. ไหมนักศึกษาวិเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการร้องเพลงพื้นบ้านไทยในภาคต่าง ๆ ว่าแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างไร (ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

5. ให้นักศึกษาเขียนบทความในหัวข้อ “การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านไทย” มาคนละ 12-15 บรรทัด (ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

6. ให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับพ่อเพลงหรือแม่เพลง ซึ่งเป็นศิลปินเพลงพื้นบ้านมา 1 ท่าน โดยให้บอกชื่อ ประวัติ ผลงาน

_____

_____

_____

_____

_____

เฉลย

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ดนตรีไทยกับวิถีชีวิตแบบไทย

กิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ดนตรีไทยกับวิถีชีวิตแบบไทย

1. จงอธิบายว่าวงดนตรีประเภทใดที่ใช้บรรเลงในงานแต่งงาน พร้อมทั้งระบุชื่อเพลงและอธิบายว่าทำไมถึงต้องใช้เพลงนั้น ตามความคิดเห็นของนักศึกษามา 1 เพลง

วงดนตรีที่นิยมใช้บรรเลง คือ วงเครื่องสาย และวงมโหรี และที่นิยมใช้บรรเลง คือ ตับนางนาค และ ตับวิวาท์พระสมุทร รวมทั้งเพลงลาวต่างๆ

อธิบายว่าทำไมต้องใช้เพลงนี้ (ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา) _____

---

2. ให้นักศึกษาเลือกเพลงไทยสากลที่มีทำนองเพลงดัดแปลงมาจากเพลงไทยเดิม โดยยกตัวอย่างเพลงและอธิบายถึงความรู้สึกจากการฟังเพลง

(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา) _____

---

3. จงอธิบายถึงหลักในการฟังการประชันวงดนตรี

1. การฟังการร้อง จะฟังความไพเราะของเสียง เสียงร้องตรงกับระดับเสียงของดนตรีหรือไม่ ร้องถูกต้องตามเนื้อเพลง ถูกต้องตามจังหวะและชัดเจน

2. การฟังการบรรเลง

2.1 การบรรเลงหมู่ ฟังความพร้อมเพรียง เครื่องดนตรีทุกชนิดต้องมีความสัมพันธ์กลมเกลียว ส่งและรับร้องได้อย่างสนิทสนม

2.2 การบรรเลงเดี่ยว ฟังความไพเราะน่าฟัง ประดิษฐ์ทางได้อย่างเหมาะสมกับเครื่องดนตรี เสียงที่เกิดจากเครื่องดนตรีมีความไพเราะชัดเจนหรือไม่

4. จงเลือกหัวข้อด้านซ้ายมือ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับด้านขวามือ

ก. ละครชาตรี	<u> </u> ช	1. โหมโรงเสภา
ข. ละครดึกดำบรรพ์	<u> </u> ฉ	2. ตับวิวาท์พระสมุทร
ค. เพลงลา	<u> </u> ก	3. วงปี่พาทย์ชาติตรี
ง. วงปี่พาทย์นางหงส์	<u> </u> ญ	4. หุ่น
จ. เพลงเขมรโล่ควาย	<u> </u> ค	5. ดอกเอ๋ย เจ้าดอกสวาท หัวใจจะขาดเสียแล้วเอ๋ย
ฉ. เพลงตับ		
ช. เพลงเถา	<u> </u> จ	6. เพลงเกร็ด
ซ. เพลงโหมโรง	<u> </u> ข	7. วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์
ฅ. ละครใน	<u> </u> ซ	8. เพลงราตรีประดับดาวเถา
ญ. เพลงร่ายนอกกับเพลงสังขารา	<u> </u> ฅ	9. ผู้แสดงเป็นหญิงล้วน
	<u> </u> ง	10. ใช้บรรเลงในงานศพ

ให้นักเรียนสังเกตภาพ และตอบคำถาม ข้อ 5.1-5.6

5. ให้นักเรียนสังเกตภาพ และตอบคำถาม

ที่มาของภาพ : คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ : ดนตรี, 2546

5.1 ภาพนี้มีเครื่องดนตรีไทยอะไรบ้าง

(จะเข้ ซอด้วง ซออู้ โทณ รำมะนา ขลุ่ยเพียงออ ฉิ่ง กรับ)

5.2 เครื่องดนตรีแต่ละชนิดทำหน้าที่ใดบ้าง

(จะเข้ ซอด้วง ซออู้ ขลุ่ยเพียงออ จะทำหน้าที่ในการทำทำนอง โทณ รำมะนา ฉิ่ง กรับ จะทำหน้าที่ในการจัดทำจังหวะ)

5.3 ในภาพเป็นการบรรเลงดนตรีของวงดนตรีไทยประเภทใด

(วงเครื่องสายวงเล็ก)

5.4 วงดนตรีไทยวงนี้ น่าจะเกิดขึ้นในสมัยใด

(สมัยอยุธยา)

5.5 การบรรเลงดนตรีไทยวงนี้ ส่วนใหญ่ใช้บรรเลงในโอกาสใด
(งานพิธีต่าง ๆ เช่น งานทำบุญเลี้ยงพระ งานมงคลสมรส)

5.6 วงดนตรีไทยวงนี้ ส่วนใหญ่บรรเลงเพลงแบบใด เพราะอะไร
(เพลงสนุกสนานเพลิดเพลิน เพราะเป็นวงดนตรีไทยที่ใช้บรรเลงในงานมงคลต่าง ๆ)

6. นักเรียนคิดว่าดนตรีไทยมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนไทยอย่างไร จงเขียนอธิบาย
(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

_____

_____

7. นักเรียนคิดว่าดนตรีไทยในปัจจุบันมีความก้าวหน้า และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยในปัจจุบันหรือไม่
อย่างไร
(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

_____

_____

8. ให้นักเรียนคาดการณ์ว่าดนตรีไทยในอนาคตน่าจะมีการพัฒนาไปในทิศทางใด อย่างไร
(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

_____

_____

9. ทำอย่างไรประชาชนจึงจะนิยมฟังดนตรีไทยมากขึ้น
(ตอบตามความคิดเห็นของนักศึกษา)_____

_____

_____

_____

แบบทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบตนเองหลังเรียน

คำสั่ง ให้กาเครื่องหมาย X ทับอักษรหน้าข้อที่เห็นว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง

1. ระนาดทุ้มประดิษฐ์ขึ้นในสมัยรัชกาลใด
  - ก. รัชกาลที่ 1
  - ข. รัชกาลที่ 2
  - ค. รัชกาลที่ 3
  - ง. รัชกาลที่ 4
2. การร้องเคล้า หมายถึงอะไร
  - ก. การร้องประสานเสียง
  - ข. การร้องส่ง
  - ค. การร้องที่คนร้องไป ร้องไปพร้อมๆ กับการบรรเลงดนตรี
  - ง. การขับร้องในเพลงเดียวกัน ทั้งทางร้องและทางทำนองเพลง ดนตรีจะดำเนินไปคนละอย่าง
3. วงดนตรีชนิดใดที่เรียกว่า “วงปี่พาทย์เครื่องเบา”
  - ก. วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์
  - ข. วงปี่พาทย์ไม้แข็ง
  - ค. วงปี่พาทย์ไม้นวม
  - ง. วงปี่พาทย์ชาตรี
4. วงปี่พาทย์ชนิดใดที่ใช้เฉพาะในงานศพ
  - ก. วงปี่พาทย์นางหงส์
  - ข. วงปี่พาทย์ไม้แข็ง
  - ค. วงปี่พาทย์ชาตรี
  - ง. วงปี่พาทย์ไม้นวม
5. เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงสุดสำหรับดนตรีไทยคือข้อใด
  - ก. เพลงตระเข็ญ
  - ข. เพลงสาธิตการ
  - ค. เพลงองค์พระพิราพ
  - ง. เพลงตระเทวาประสิทธิ์
6. ข้อใดไม่ใช่จุดมุ่งหมายของการบรรเลงเพลงโหมโรงการแสดง
  - ก. เพื่อบูชาครูดนตรี - โขน - ละคร
  - ข. เป็นการอุ่นเครื่องนักดนตรีให้มีความพร้อม
  - ค. ประกาศให้ทราบว่าจะมีการแสดงเพื่อให้ประชาชนเตรียมตัว
  - ง. เพื่อประลอง/ประชันฝีมือระหว่างนักดนตรีด้วยกัน
7. ข้อใดไม่ใช่หลักในการขับร้องเพลงไทย
  - ก. ร้องไปพร้อมกับเคาะเท้าไปพร้อมๆ กัน เพื่อกำกับจังหวะ
  - ข. มีการเอื้อนเสียงออกไปตามทำนองและจังหวะเพลง
  - ค. มีการผ่อนลมหายใจ เพื่อให้มีความสัมพันธ์กับคำ
  - ง. มีมารยาทในการขับร้อง นั่งพับเพียบ และวางสีหน้าให้เป็นปกติ
8. ดนตรีในข้อใดถือว่าเป็นเครื่องดนตรีหลักของวงออร์เคสตรา
  - ก. วิโอล่า
  - ข. เซลโล
  - ค. ดับเบิลเบส
  - ง. ไวโอลิน
9. ข้อใดคือความหมายของ Trio
  - ก. มีผู้เล่นในวงนี้ 3 คน
  - ข. มีผู้เล่นในวงนี้ 4 คน
  - ค. มีผู้เล่นในวงนี้ 5 คน
  - ง. มีผู้เล่นในวงนี้ 6 คน
10. เครื่องดนตรีชนิดใดมีรูปร่างคล้ายพิณ
  - ก. ลูท
  - ข. ฮาร์ป
  - ค. โลท์
  - ง. เปียโน
11. เครื่องดนตรีชนิดใดที่ไม่ใช่เครื่องดนตรีประเภทเป่า
  - ก. ทูบา
  - ข. ทรัมเป็ต
  - ค. เรคอร์เดอร์
  - ง. ระฆังราว

12. การจัดวงออร์เคสตรา เครื่องดนตรีกลุ่มใดที่มีจำนวนมากที่สุด
 ก. เครื่องเป่า
 ข. เครื่องประกอบจังหวะ
 ค. เครื่องสาย
 ง. เครื่องลิ่มไม้
13. ส่วนใดที่ทำให้เกิดเสียงระดับกลาง
 ก. โพรงกะโหลกศีรษะ
 ข. โพรงปาก
 ค. โพรงหน้าอก
 ง. คอ
14. เพลง Chant เกิดขึ้นสมัยใด
 ก. สมัยกลาง
 ข. สมัยเรเนสซองส์
 ค. สมัยบาโรค
 ง. สมัยคลาสสิก
15. ผู้วิเศษน้อยหมายถึงใคร
 ก. โมสาร์ท
 ข. บีโธเฟน
 ค. ไชคอฟสกี
 ง. บาค
16. ละครดึกดำบรรพ์พัฒนามาจากละครใด
 ก. ละครโอเปร่า
 ข. ละครร้อง
 ค. ละครนอก
 ง. ละครใน
17. เพลงราตรีประดับดาว เป็นพระราชนิพนธ์ของรัชกาลใด
 ก. สมัยรัชกาลที่ 2
 ข. สมัยรัชกาลที่ 5
 ค. สมัยรัชกาลที่ 6
 ง. สมัยรัชกาลที่ 7
18. ลักษณะของวงขับไม้คือข้อใด
 ก. ผู้สีซอดัง 1 คน พราหมณ์ผู้ขับลำนำ 1 คน และผู้โหวบับมโหรี อีก 1 คน
 ข. ผู้สีซอสาย 1 คน พราหมณ์ผู้ขับลำนำ 1 คน และผู้ขับร้อง 1 คน
 ค. ผู้สีซอสาย 1 คน พราหมณ์ผู้ขับลำนำ 1 คน และผู้โหวบับมโหรี 1 คน
 ง. ผู้สีซอดัง 1 คน พราหมณ์ผู้ขับลำนำ 1 คน ผู้ขับร้อง 1 คน
19. ข้อใดไม่ใช่เป็นการแสดงพื้นเมืองภาคเหนือ
 ก. ฟ้อนเทียน
 ข. เรือมอันเร
 ค. ฟ้อนลาวแพน
 ง. ฟ้อนสาวไหม
20. ข้อใดไม่ใช่เพลงไทยที่ใช้แสดงเพื่อความบันเทิง
 ก. เพลงตับลาวเจริญศรี
 ข. เพลงราตรีประดับดาว
 ค. เพลงมอญอ้อยอิ่ง
 ง. เพลงเขมรพวง (เถา)

*****

เฉลย

เฉลยแบบทดสอบตนเองก่อน-หลังเรียน

1. ค	2. ง	3. ง	4. ก	5. ข
6. ก	7. ก	8. ง	9. ก	10. ข
11. ง	12. ค	13. ค	14. ก	15. ก
16. ก	17. ง	18. ค	19. ข	20. ค

คณะผู้เขียน

- **สาระที่ 1 ทักษะศิลป์**

นายจ่านอง วันวิชัย
นักวิชาการการศึกษา 7 ว
กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน
กระทรวงศึกษาธิการ 10300
โทร. 0-2282-2853

- **สาระที่ 2 ดนตรี**

นางสาวพิมพ์ใจ ศิริสาคร
อาจารย์ 3 ระดับ 7
ศูนย์การศึกษาทางไกลไทยคม
ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี
กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0-2644-9764

- **สาระที่ 3 นาฏศิลป์**

นางสาวพิมพ์ใจ ศิริสาคร
อาจารย์ 3 ระดับ 7
ศูนย์การศึกษาทางไกลไทยคม
ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี
กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0-2644-9764

เปิดโลกการเรียนรู้ สู่อสังคมยุคใหม่ เรียนทางไกลกับ กศน.